

El llenguatge

11/V/1939

La certesa i el dubte (II)

De la vaga incertesa que a cops expressem per mitjà del verb creure o de termes adverbials com sens dubte i segurament fins al dubte declarat i inequívoc, hi ha tota una gradació que els recursos del llenguatge permeten de matisar degudament.

Notem, en primer lloc, el verb deure —de què tan sovint ens hem ocupat—, sohmés a un procés anàleg, però molt més complet i reconegut, al del verb creure que de l'expressió de l'obligació o la necessitat ha passat a expressar la probabilitat. Diem; doncs, Deu tenir molts diners o Ho deu haver comprat als encants indicant ja no una obligació peremptòria sinó un fet probable, de la veracitat del qual no ens responsabilitzem. I hi podríem afegir que fins i tot la perífrasi haver de (fer tal cosa) amb què expressem usualment el sentit primitiu del verb deure —és a dir, l'obligació— en alguns casos ja s'ha afeblit una mica, com si s'hagués contaminat del significat actual del mateix verb deure. Efectivament, quan diem Ha ha tenir molts diners, que hagi comprat aquesta casa, la nostra afirmació conté ja un matis de probabilitat.

Naturalment, la probabilitat s'expressa també amb els mots de la família del substantiu que la designa, especialment l'adverbi probablement i algunes locucions com és probable, o sembla probable que hom pot considerar redundant, però que podem admetre per a indicar una idea intensiva. Són també sovint usades les expressions adverbials tal vegada i tal volta —no admeses al Diccionari acadèmic, que algun autor considera clarament castellanitzants, però que trobem, en canvi, en diversos reportoris. Anàlogament, a les illes Balears coneix un ús molt viu la locució per ventura.

L'adverbi de dubte més genuí és potser formada aglutinada de pot i ser que cal no confondre amb el conjunt d'aquests dos mots escrits separadament. Comparem: Potser esta malalt i Si no pot ser digueu-m ho. Es poc corrent que hom incorri en l'ús del castellanisme «quissas», però conve saber que tenim, de fet, una solució que hi correspon, el conjunt qui sap —Qui sap si vindrà— ja que el mot «quissas» del castellà prove de la frase llatina que volia dir «qui sap».

Albert Jane